

BOLI MEDICALE ALE VACILOR DE LAPTE (I)

Dr. Doru Morar

Fascicula nr. BV-20 ianuarie, 2008

INTRODUCERE

Prin “sănătate metabolică” se înțelege starea de echilibru fiziologic a organismului care îi permite să se dezvolte și să ofere producții optime fără modificări deosebite ale parametrilor hematologici și biochimici considerați normali pentru specia, vârsta și stadiul fiziologic.

Profilul metabolic reprezintă evaluarea integrității nutrițional–metabolice a unor efective de animale prin efectuarea de examene hematologice și biochimice.

Necesitatea evaluării integrității nutrițional–metabolice a efectivelor de animale rezidă din faptul că multe carențe nutriționale pot produce boli de mare gravitate, uneori chiar mai grave decât cele produse de germenii patogeni. Pagubele produse de tulburările nutriționale sunt mai mari deoarece înregistrează adesea o evoluție subclinică, determinând scăderea randamentului productiv. Datorită mecanismelor homeostatice de care dispune organismul, devierile de la normal ale parametrilor biochimici și hematologici, apar tardiv și sunt de mică intensitate. De aceea, cele mai mici devieri trebuie să fie luate în seamă și interpretate ca atare.

BOLI MEDICALE

Meteorismul ruminal acut

Timpanismul rumenului este o afecțiunea ce constă în acumularea excesivă și rapidă de gaze, care nu pot fi eliminate pe cale naturală (prin eructație), la nivelul rumenului. Gazele pot fi separate de conținutul ruminal sau pot fi amestecate în acesta.

Meteorismul gazos presupune acumularea unei cantități mari de gaze în partea superioară a rumenului, separată de conținutul ruminal. Gazele nu pot fi eliminate prin eructație, fie datorită blocării cardiei prin creșterea nivelului lichidului reticulo-ruminal peste cel al orificiului cardial, fie datorită inhibării reflexului de eructație după consumul de plante ce conțin pricipii vagolitici, sau în cazul prezenței unor afecțiuni care generează durere. (de exemplu reticulita traumatică).

Cel mai frecvent, afecțiunea apare după consumul de plante verzi tinere, ușor fermentescibile, bogate în apă mai ales dacă sunt consumate dimineața pe rouă sau după ploaie. Boala poate să apară și după consumul unor cantități mari de furaje concentrate, mai ales dacă au fost recent recoltate.

CUPRINS:

INTRODUCERE 1

BOLI MEDICALE 1

Meteorismul ruminal
acut 1

Reticulita traumatică 3

**Figura 1. Anchetă
nutrițională - cetoza
este influențată de rație**

Meteorismul spumos presupune acumularea, în exces, de gaze de fermentație sub formă de bule mici, care sunt dispersate în conținutul ruminal și nu au tendință de separare. Această formă a meteorismului apare după consumul excesiv sau exclusiv al unor furaje, care pe de o parte sunt sărace în celuloză, iar pe de altă parte conțin în cantități crescute o anumită proteină care favorizează formarea spumei. Circumstanțele în care boala apare mai frecvent sunt următoarele:

- consumul de lucernă sau trifoi în faza de preînflorire, mai ales când plantele sunt foarte tinere;
- consumul de porumb verde aflat în faza de lapte ceară;
- consumul de sfeclă, colete de sfeclă sau tăiței de sfeclă.

Cele două tipuri de meteorism evoluează cu **semne clinice** asemănătoare, traduse în special prin distensia (balonarea) exagerată a abdomenului pe partea stângă, la nivelul flancului. Semnele clinice apar la scurt timp după consumul furajelor timpanogene, balonarea fiind mai rapidă și mai dramatică în meteorismul gazos decât în cel spumos.

Din cauza compresiunii exercitate de rumen pe diafragmă, respirația devine scurtă și frecventă, adeseori însoțită de gemete. Vacile sunt speriate, stau cu capul întins în prelungirea gâtului, respiră pe gură, iar în cazurile grave sau dacă nu se intervine la timp, apare asfixia urmată de moarte.

Diagnosticul se stabilește cu ușurință în baza manifestărilor clinice, iar diferențierea între cele două tipuri de meteorism se poate realiza cu ușurință prin sondaj buco-esofagian. În meteorismul gazos, pe sondă se elimină cu presiune gaze, după care abdomenul se reduce vizibil în volum, în timp ce în forma spumoasă pe sondă nu apare decât o cantitate redusă de conținut spumos cu bule de dimensiuni

mici, iar după sondaj semnele clinice nu se remit.

Tratamentul

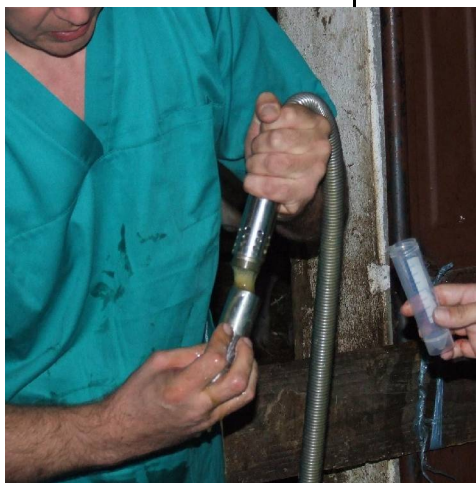
În *meteorismul gazos* se urmărește evacuarea cât mai rapidă a gazelor cu ajutorul sondei buco-esofagiene. Pentru a ușura evacuarea gazelor este bine ca animalul să fie ținut pe un plan înclinat, cu membrele toracice (anterioare) mai sus. Este posibil ca acumularea de gaze să se repete de mai multe ori în aceeași zi, ceea ce face necesar repetarea sondajului de mai multe ori în aceeași zi. Dacă prin sondaj gazele nu pot fi evacuate suficient de repede și apare pericolul de asfixie, se recomandă ruminocenteza, cu trocare lungi, care trebuie lăsate în rumen timp de cel puțin 12 ore. După evacuarea gazelor se pot administra fie pe sondă, fie pe gură, substanțe antifermentescibile (apă de var, oțet diluat, borș, ulei vegetal sau mineral).

În *meteorismul spumos*, inițial, gazele nu pot fi eliminate nici prin sondaj, nici prin trocarizare. În acest caz se recomandă administrarea de substanțe care să favorizeze spargerea și separarea de conținut a bulelor mici de gaze, favorizându-se astfel acumularea acestora în porțiunea superioară a rumenului de unde vor putea fi evacuate mai ușor. În acest scop se pot folosi: preparate pe bază de siliconi (Sicaden, Timpasol); carbonat de calciu și carbonat de magneziu; uleiuri vegetale sau minerale.

Dacă meteorismul nu regresează și viața animalului este pusă în pericol, medicul veterinar poate hotărî intervenția chirurgicală (ruminotomie) pentru evacuarea conținutului ruminal.

Prevenirea bolii se poate realiza respectând următoarele reguli:

- trecerea progresivă de la alimentația specifică sezonului de iarnă la administrarea de masă verde sau la pășunat;
- administrarea unui tain de fibre dimineată înainte de pășunat sau înainte de administrarea de masă verde care conține plante foarte tinere;
- evitarea pășunatului imediat după ploaie sau dimineată pe rouă;
- este bine să se evite pășunatul de lucernă sau trifoi alb, mai ales atunci când plantele sunt foarte tinere, deci sărace în celuloză.

**Figura 2. Recoltarea
sucului ruminal pentru
determinarea
aspectului conținutului
ruminal**

Reticulita traumatică

Reticulita traumatică reprezintă inflamația rețelei, consecința ingestiei (înghițirii) de obiecte metalice tăioase sau ascuțite (sârme, cuie, ace), care lezionează (rănesc) rețeaua. Rețeaua este primul dintre cele patru compartimente gastrice, un fel de „buzunar” plasat înaintea rumenului. Datorită particularităților de digestie, dimensiunilor faringelui, vacile pot înghiți relativ ușor, odată cu furajele, și materii nealimentare.

Obiectele metalice sau din plastic dur, dacă sunt relativ voluminoase și neascuțite pot să nu reprezinte un pericol, în timp ce bucățile metalice mici, ascuțite, sunt mult mai traumatizante.

În general, ***semnele clinice*** apar la scurt timp după ce corpul străin a fost înghițit, dar, uneori, obiectul metalic nu produce inflamație și durere decât după un anumit timp. Animalele nu mai consumă furaje și nu mai rumegă. Poate să apară și o meteorizație (balonare) ușoară. Se constată cifoză (încovoierea spinării) și dacă obligăm animalul să-și coboare coloana, prin apăsarea vertebrelor dorsale, emite gemete.

Corpii străini ascuțiți pot să perforzeze rețeaua și determină apariția unei peritonite. În acest caz, simptomele locale și generale sunt exacerbate, constatându-se pierderea bruscă a apetitului, scăderea producției de lapte, durere mare la palpația rețelei și o creștere a temperaturii corporale peste valoarea de 39,5-40° C. Corpii străini pot să rămână cantonați la nivel reticulo-peritoneal, organismul încercând să-i izoleze printr-o reacție conjunctivă, dar, uneori, cei foarte ascuțiți, pot perfora diafragma și pericardul, determinând pericardita traumatică. În acest caz, starea generală se înrăutățește și mai mult, apare dispneea cu ortopnee, vacile evită să se așeze, apare ectazia jugularelor și edem la nivelul salbei. În acest stadiu animalul este foarte greu de tratat.

Medicul veterinar poate stabili diagnosticul în baza semnelor clinice și poate confirma prezența corpului străin metalic cu ajutorul unui detector de metale.

Tratamentul este hotărât tot de către medicul veterinar, care poate opta pentru tratament conservator sau chirurgical. Dacă diagnosticul s-a stabilit la scurt timp după înghițirea corpului străin, tratamentul conservator este simplu și eficient. După o dietă (post) de 24-48 h, animalul va fi obligat să ingere un magnet, care are rolul de a fixa la nivelul rețelei corpul străin.

Este bine ca vaca să fie menținută timp de o săptămână pe un plan înclinat, cu membrele toracice (anterioare) mai ridicate, iar timp de 4-5 zile să se administreze antibiotice, preferabil pe cale intraperitoneală. Trebuie precizat faptul că vacile suportă prezența magnetului și a obiectelor metalice fixate pe el fără nici o problemă. Dacă tratamentul conservator nu dă rezultate, medicul veterinar poate hotărî intervenția chirurgicală și extragerea corpului străin prin ruminotomie. Principala condiție pentru reușita tratamentului conservator este aplicarea lui cât mai timpuriu după apariția semnelor clinice.

Profilaxie. Prevenirea apariției bolii se realizează prin următoarele măsuri:

- curățirea foarte atentă a jgheabului de furajare și a spațiului de adăpostire a vacilor ori de câte ori se fac reparații și/ sau se utilizează sârme, cuie, obiecte din plastic casant;
- atunci când se realizează îngrădirea parcelor de pășunat cu sârmă ghimpată trebuie verificat să nu rămână bucăți de sârmă sau cuie pe iarbă;
- să se evite aruncarea sârmelor pe platforma de bălegar, deoarece acestea pot ajunge pe terenul unde se produce masa verde și, împreună cu aceasta, în jgheabul de furajare al vacilor;
- introducerea magnetilor încapsulați în rețea, care pot fixa eventualele obiecte metalice înghițite accidental, protejând astfel animalul de efectele nefaste ale corpurilor străine, potențial traumatizante.

Alte surse bibliografice recomandate:

Ghergariu S., *Bazele patologiei medicale a animalelor* vol 1 și 2, Colecția Veterinaria Editură All, 1995

Material elaborat de către :

Dr. **Doru Morar**, sef lucrări la Disciplina de Patologie Medicală a Facultății de Medicină Veterinară, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului din Timișoara, colaborator al Unității de Extensie.

Contact:

Centru de Consiliere - Unitate de Extensie,
Calea Aradului nr. 119 tel/fax: 0256 277127

WEB: www.unitate-extensie.org.ro

E-mail: d.morar@unitate-extensie.org.ro

CENTRUL DE CONSILIERE - UNITATE DE EXTENSIE

Centrul de Consiliere - Unitate de Extensie este o asociație nonprofit înființată pe lângă Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului din Timișoara care are ca scop extensia, respectiv transmiterea rezultatelor cercetării științifice către societate, cu scopul dezvoltării acesteia.

© 2008 Toate drepturile rezervate Asociației Centru de Consiliere - Unitate de Extensie.

Materialul se distribuie gratuit și se poate multiplica, copia sau distribui doar în baza unui acord scris cu Unitatea de Extensie

Material promovat prin proiectul PHARE - *Centru pilot de promovare a cooperării transfrontaliere româno-sârbe în agro-zoo-vet business*, finanțat prin Programul de Vecinătate România-Serbia 2004-2006, RO2005/017-538.1.01.15.

Editor coordonator: Ioan Huțu - UEX Media. Data editării: noiembrie 2007 Adresă: Unitatea de Extensie a Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului din Timișoara, Calea Aradului nr. 119, Timișoara-300645, Timiș - România tel/fax: 0040256277127, www.unitate-extensie.org.ro, office@unitate-extensie.org.ro.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene